

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ראש השנה תשס"ח סנה ז' תליון 293

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: תקיעות דמיושב – חסדים, תקיעות דמעומד – דינים.

וכתב רש"י לפרש מהו "ידבר": תן דבר בעובדי כוכבים תחת נפשנו להיות חמתו מתקררת בהם ואלו ניצולים, כענין שנאמר "ונתתי כפרך מצרים וגו'" (ישעיה מ"ג). ע"כ. והיינו שאנו מבקשים מבורא עולם שאם ח"ו יש יהודי החייב מיתה או עונש, דין זה יעבור על אומות העולם, ועם ישראל יצאטו לחיים טובים ולשלום.

ולפי דרכינו דייקא קודם תקיעת שופר יש לומר מזמור זה, כיון שעיקר תקיעות דמעומד להמשיך דינים וגבורות על אומות העולם.

ובטעם הדבר שבתקיעות דמעומד ממשיך דינים וגבורות על אומות העולם, יש לומר על פי דברי הגמרא בראש השנה (טז). ששואלת: למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהם עומדים? כדי לערבב את השטן. וכתב רש"י: שלא ישטין, כי כשישמע ישראל מחבבין את המצוות מסתמין דבריו. ע"כ.

וביאר ההפלאה בהקדמה לספרו, כשישראל מחבבין את המצוות מוכיחים בזה שעובדים את ה' מאהבה, ועל ידי תשובה מאהבה נהפכים העבירות לזכויות, ואם כן כל עבירה שמביא השטן לפני בית דין של מעלה הריהי נהפכת למצוה, ולכן מתערבב ומתבלבל, כי הוא רואה שכל עיבודתו לריק, ואדרבה, בא לקלל ונמצא מברך. ע"כ.

והנה, כאשר יהודי נכשל ועשה עבירה כלשהי ברא משחית לחבל, הרוצה להזיק ולהשחית, אולם כשעושה תשובה מאהבה, המשחית כבר אינו יכול להזיק את היהודי שברא אותו, אולם עדיין הוא לא נח ולא שקט, ולכן מוכרח בורא עולם לשלוח אותו על אומות העולם.

בדרך זו ביאר הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן ז"ע דברי המשנה בברכות (לד): אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר: זה חי וזה מת. ע"כ.

ולכאורה, מילא זה חי ראוי לומר ולבשר בשורות טובות אבל לומר "זה מת" אינו מן הראוי שכן אין להוציא מפיו מילים שאינן טובות?

אלא הכוונה היא שהיה אומר זה חי - היהודי הזה יחיה, ו"זה מת" ובמקומו ימות גוי.

וכן ביאר בדרך זו "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה" לא נאמר "מבטלים" אלא "מעבירין" היינו שמעבירין זאת לגוי אחר.

והמקור לכך כבר בדברי הרה"ק פרשת בלק (דף רד): שרבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי, יצא בלוי רבי אבא ושאר החברים ובדרך נתבשרו על יד עורב כי רבי יוסי דפקיעין נסתלק בחטף מן העולם.

כתב הטור בסימן תקפ"ה: ועומד התוקע לתקוע שצריך שיתקע מעומד דכתיב "יום תרועה יהיה לכם, וילפינן מ"לכם" דכתיב גבי עומר וספירת העומר מעומד, דכתיב "מהחל חרמש בקמה" אל תקרי בקמה אלא בקומה.

וכן פסק השו"ע (שם סעיף א'): צריך לתקוע מעומד.

והנה אם עיקר מצות תקיעה היא בעמידה, מה ענין שמחלקים "תקיעות דמיושב" ו"תקיעות דמעומד"?

ונראה לבאר על פי מה שכתב הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק בספרו נועם אלימלך (פרשת נח) שהאות צ' מסמלת את הצדיק המוריד שפע לעולם וז"ל: "הצדיק השלם ההולך תמיד באחדות האמיתי, הוא המשפיע שפע טובה וברכה לכל ישראל. ולזה מרמז אות 'צדיק' נכתב כזה צ', דהיינו נו"ן ויר"ד וראש עליון של הנו"ן הוא קצר, רמז אל האחדות, שהצדיק הולך בו, ורגל התחתון הוא רחב, רמז שהצדיק צריך להשפיע להרחיב ולפשט ההשפעה על כל ישראל. ויר"ד הנכתב מאחורי הנו"ן כמו על הכתף, רמז שהוא מקבל השפעה על שכמו מהיר"ד, שממש באה עיקר השפעה, וזהו יודוך ה' כל מעשיך, ר"ל כל מעשיך יהיו ע"י היודי"ן".

על פי דבריו יש לומר, כי גם הבעל תוקע באוחזו את השופר בפיו דומה הוא לאות צ', כיון שגם התוקע בצדקותו מוריד שפע לעולם. וכדברי הרה"ק בפרשת ויקרא (דף יח): אמר רבי אלעזר: חמינא לאבא מרי דלא בעי למשמע צלותא בראש השנה ויוה"כ פ, מכל בר נש, אלא אם קאים עלוה תלתא יומין לדכאה ליה. וכל שכן בתקיעתא דשופר דלא הוה מקבל תקיעתא דבר נש דלאו חכים למתקא ברזא דתקיעת. יעו"ש.

ומדברי הרה"ק הללו אנו למדים שלא רק שהחזן צריך להיות ירא שמים וצדיק, אלא גם לגבי התוקע בשופר יש להשתדל שיהיה ירא שמים ובן תורה. וכך כתב בעל חוות יאיר במקור חיים סימן תקפ"א בשם הרמ"ע מפאנו.

והנה, אם נדמיין לעצמנו אדם העומד בתוקע הרי שגם הוא דומה לצורת האות צ', ולפי זה יש לומר, שבתקיעות דמיושב הרי הוא כתוקע היושב ותוקע ודומה הוא לאות צ' פשוטה, ובתקיעות דמעומד דומה הוא לתוקע בעמידה ודומה הוא לצ' סופית. והנה, אותיות מנצפ"ך הסופיות הם אותיות של דין, ואם כן בתקיעות דמיושב שדומה הוא לאות צ' פשוטה משום שממשיך הוא חסדים על כלל ישראל. ואילו בתקיעות דמעומד שדומה הוא לצ' סופית משום שממשיך הוא דינים וגבורות על אומות העולם. ולכן תוקעים שלושים קולות בתקיעות דמיושב ושבעים קולות בתקיעות דמעומד כנגד שבעים אומות העולם, להמשיך עליהם דינים וגבורות.

והנה, קודם התקיעות אומרים מזמור מ"ז שבתהילים, ז' פעמים. ובו נאמר "ידבר עמים תחתנו ולאומים תחת רגלינו"

נכנסו לבינתו של רבי יוסי דפקיעין ושם נתגלה להם מחזה קורע לב, בן קטן היה לו לרבי יוסי אשר בפטירת אביו לא הניח לאיש להתעסק בו, הוא לבדו עמד בחדר והיה בוכה על הסתלקות אביו בדבוק את פיו בפיו של הנפטר. פתח הילד ואמר: רבש"ע! אתה כתבת בתורתך "כי יקרא קן ציפור לפניך ... שלח תשלח את האם". פרץ הילד בבכי ואמר: רבש"ע! אנא ממך קיים מצוה זו הכתובה בתורה. שני בנים היינו לאבי ולאמי אני ואחותי הקטנה ממני, והיה לך לקחת אותנו ולקיים את הכתוב "והבנים תקח לך". ואם תאמר רבון העולם שלח תשלח את האם, כתוב אם ולא אב, אבל אבי היה בשבילנו גם אב וגם אם, שהרי את אמא לקח ואבא היה שומר עלינו, ועכשיו גם את אבא לקחת ממנו, איפה דין תורה".

ורבי אלעזר וכל החברים שומעים את דבריו של הבן ובוכים יחד עמו.

ואז ירד עמוד אש מן השמים. אמר רבי אלעזר, נראה לי שהקב"ה רוצה להחיות את רבי יוסי, או שמשים אין חפצים שאדם אחר יתעסק בטהרתו, אבל דעו לכם שאיני יכול לסבול ולשמוע את דבריו הנוקבים והדמעות הטהורות של אותו ינוקא.

ואז שמעו בת קול שאומרת: אשריך רבי יוסי, שהדיבורים של הגדי הקטן ודמעותיו עלו עד כסא הכבוד ודנו שם בדין, הקב"ה זימן שלושה עשר בני אדם תחתיו לפדותך ממלאך המות, ולך הוסיפו עשרים ושתיים שנות חיים, על מנת שתלמד תורה לאותו גדי שלם, החביב והאהוב לפני הקב"ה.

ואז נסתלק עמוד האש ורבי יוסי פתח את עיניו ורואה את בנו הקטן שוכב עליו ופיו דבוק בו. אמר רבי אלעזר: אשרינו שזכינו לראות בעינינו תחיית המתים, ואשריך רבי יוסי שנעשה לך נס!

אמר להם רבי יוסי: חברים! אין לי רשות לגלות כל מה שראיתי בעולם ההוא עד לאחר שנים עשר שנים, אבל שלש מאות וששים וחמש דמעות ששפך בני כולם באו בחשבון לפני הקב"ה ונשבע אני לכם חברים שבאותה עעה שפתח בפסוק "כי יקרא קן ציפור" ובכה בדברים אלו נודעו שלש מאות אלף ספסלים שהיו במתיבתא דרקיע וכל הנשמות עמדו לפני המלך הקדוש והם המליצו כערבים עלי שלא אחטא בעתיד. וה' נתמלא רחמים עלי ודברי בני מצאו חן לפניו, ואיך שמסר נפשו עלי. אפטרופוס אחד עמד לפניו ואמר: רבון העולם! הלא כתיב "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשביט אויב ומתנקם", יהי רצון מלפניך לזכות התורה וזכותו של הילד שמסר נפשו על אביו שתרחם עליו וינצל. וכך קרא ה' למלאך המות וגזר עליו שישב לאחר עשרים ושנים שנה ובמקומי הוא נותן לו שלוש עשרה בני אדם. ועכשיו חברים משום שראה ה' שאתם מצדיקי אמת, התרחש הנס לעיניכם.

וכותב רבינו החיד"א בספרו אהבת דוד (דרוש ד') לפרש בזה את הפסוק בישעיה (מ"ג, ד'): "וְאַתָּן אֲדָם תַּחֲתֶיךָ וְלֹאֲמִים תַּחַת נַפְשְׁךָ". שיש אנשים שהם פשוטים, ולכן כדי להצילם מספיק לתת גוי אחד תחתיהם, ועל זה נאמר "ואתן אדם תחתיו", אבל יש אנשים גדולים וצדיקים שהם שוים כמה גויים כמו רבי יוסי דפקיעין שהוא שוה שלושה עשר גויים, ועל זה נאמר "ולאומים תחת נפשך" – לשון רבים.

להלן זמני השיעורים של הרב איתי בן אהרן לימי ראש השנה:

ליל א' של ראש השנה:

בין מנחה וערבית דברי הכנה לקראת יום הדין.

בבית הכנסת תפארת ירושלים לעדת הגורג'ים רחוב חפץ חיים 29

יום א' של ראש השנה:

קודם תקיעת שופר דברי חיזוק והתעוררות.

בבית הכנסת תפארת ירושלים לעדת הגורג'ים רחוב חפץ חיים 29 שכונת זכרון משה.

17:30 – 18:30: בבית הכנסת עזרא הסופר רחוב הטורים 20 שכונת מקור ברוך.

18:30 – 19:00: בבית הכנסת שערי רחמים רחוב חלחול 10 שכונת נחלאות.

יום ב' של ראש השנה:

קודם תקיעת שופר דברי חיזוק והתעוררות.

בבית הכנסת תפארת ירושלים לעדת הגורג'ים רחוב חפץ חיים 29 שכונת זכרון משה.

15:00 – 15:45: בבית הכנסת מוסיף רחוב יואל 25 שכונת הבוכרים.

17:15 – 18:00: בבית הכנסת חזון יעקב בורוכוב רחוב דוד 21 שכונת הבוכרים.

18:30 – 19:00: בבית הכנסת דרכי דוד רחוב תחכמוני 2 שכונת מקור ברוך.

ביום ראשון ג' דחול המועד סוכות הרב ימסור שיעורים בדרום הארץ, המעוניינים להזמין את הרב למסירת שיעור, נא ליצור קשר: 0584145481

בענין הכנסת אורחים ביום ראש השנה:

בשבוע שעבר ציינו את מעלת מצות הכנסת אורחים ביום ראש השנה, ונשאלתי, וכי ראוי ביום הדין ראש השנה להתעסק עם אנשים זרים שיש צורך לדבר איתם ולהתייחס אליהם?

אולם, מסופר על החפץ חיים זצוק"ל, שנסע פעם ברכבת יחד עם האדמו"ר בעל האמרי אמת מגור זצוק"ל, ובכל תחנה בה נעצרה הרכבת, המתינו ברציף אלפי יהודים שבאו לחזות את פניהם ולהתברך מהם. והנה הרבי מגור זצ"ל נעמד בחלון הרכבת ובירך לשלום את קהל האלפים, ואילו החפץ חיים נשאר יושב במקומו וסירב לקום ולהביט על הקהל הגדול שבא לכבודו.

פנה הרבי מגור לחפץ חיים ושאל אותו: מדוע אינך עומד לברך את הציבור והרי קהל גדול מצפים לראותך? השיב החפץ חיים, מדברי הירושלמי שבשמים מנכים לאדם מזכויותיו על הכבודו ודברי שבח שהוא מקבל בחייו, ואינו רוצה שיגרעו משכרו בעולם הבא.

נענה האדמו"ר מגור ואמר: האם לא כדאי לוותר על קצת עוה"ב כדי לשמח אלפי יהודים ולגרום להם הנאה?! הרי זו מצוה גדולה מאוד.

ואז קם החפץ חיים ממקומו כדי לשמח את הקהל שיוכלו לראותו ולהתברך מפיו.

כך גם יש לומר בענין הכנסת אורחים, אולי מצוה זו גורמת לירידת המתח הרוחני הראוי ליום הדין, אולם מי אמר שלא צריך לאבד קצת מהראש השנה שלי בשביל שהשני קצת ישמח?

מערכת עלון "נחלת שדה" מאחלת לכל קוראיה ולכל כלל ישראל שנה טובה ומבורכת, שנה של הצלחה וישועה, הן ברוחניות והן בגשמיות, אושר ושלווה, שנה שיתמלאו בה כל משאלות לבכם לטובה, אמן ואמן.